

ENERGETSKI PRIORITETI EUROPSKE UNIJE

mr. sc. Krešimir CEROVAC, dipl. ing.

Za ostvarivanje 43 ključna energetska projekta (plinovoda i dalekovoda) Europska unija je namijenila potpore u visini 2,3 milijarde eura.

Europska komisija je 4. ožujka 2010. godine objavila da je odabrala 43 glavna energetska projekta kojima je dodijelila 2,3 milijarde eura potpore, od čega 910 milijuna eura za 12 projekata vezanih uz elektroenergetske sustave i 1,390 mlrd. eura za 31 projekt vezan uz infrastrukturu prirodnog plina. Očekuje se da će ti projekti značajno doprinijeti gospodarskom razvitku Europske unije i povećati sigurnost opskrbe, posebice zbog stvaranja jačih prekograničnih kapaciteta, a uz to i smanjiti izoliranost udaljenih dijelova EU-a kao što su baltičke države, Irska i Malta. Riječ je, zapravo, o drugoj financijskoj odluci u

okviru Plana za gospodarsku obnovu koji je ukupno 'težak' nešto više od 4 mlrd. eura. Ranije je već dodijeljeno oko 2 mlrd. eura za vjetroelektrane na moru i projekte 'čistih tehnologija' izgaranja ugljena. Realizacija većine odabranih projekata bila je odgađana zbog gospodarske krize. Maksimalna financijska potpora može iznositi do 50% troškova investicije.

Novi europski povjerenik za energetiku, Günther OETTINGER (koji je došao na mjesto dosadašnjeg uspješnog povjerenika Andrisa PIEBALGSA), očekuje da će odobrena financijska potpora potaknuti nova zaposlenja i osigurati

Tablica 1
Projekti plinovoda koji su predviđeni za financijsku potporu EU-a

projekti	tvrtka kojoj se dodjeljuju sredstva	zemlje	maksimalni doprinos EU-a, eura
Nabucco	Nabucco Gas Pipeline International GmbH	AT, HU, BG, DE, RO	200 000 000
ITGI - Poseidon	IGI Poseidon S.A.	GR, IT	100 000 000
SKANLED (Baltički plinovod)	Energinet.dk	DK	100 000 000
	Gaz System S.A.	PL	50 000 000
terminal za LNG u poljskoj luci Świnoujście	Polskie LNG sp. z o.o. i Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A.	PL	80 000 000
veza Slovačka - Mađarska (Vel'ký Krtíš - Vecsés)	FGSZ Zrt. i Eustream a.s.	HU, SK	30 000 000
veza austrijska granica - Ljubljana (osim sekcije Rogatec - Kidričevo)	Geoplin plinovodi d.o.o.	SI	40 000 000
veza Bugarska - Grčka (Stara Zagora - Dimitrovgrad - Komotini)	DEPA S.A., Edison S.p.A. i BEH EAD	GR, IT, BG	45 000 000
veza Rumunjska - Mađarska	FGSZ Zrt. i SNTGN Transgaz SA	RO, HU	16 606 788
proširenje skladišnog kapaciteta u Češkoj	RWE Gas Storage	CZ	35 000 000
veza Mađarska - Hrvatska	FGSZ Zrt.	HU	20 000 000
veza Bugarska - Rumunjska	SNTGN Transgaz SA i Bulgartransgaz EAD	RO, BG	8 929 000
pojačanje francuske plinske mreže na osi Afrika - Španjolska - Francuska	GRTgas SA	FR	175 765 000
GALSI (plinovod Alžir - Italija)	Galsi S.p.A.	IT	120 000 000
zapadna os Larrau - Branch	Enagas SA	ES	45 000 000
plinovod Njemačka - Belgija - Velika Britanija	Fluxys SA	BE	35 000 000
veza Francuska - Belgija	Fluxys SA i GRTgas SA	BE, FR	200 000 000
ukupno			1 301 300 788

Tablica 2 Projekti za omogućavanje reverzibilnog rada plinovoda koji su predviđeni za financijsku potporu EU-a

projekti	tvrtka kojoj se dodjeljuju sredstva	zemlje	maksimalni doprinos EU-a, eura
infrastruktura i oprema za omogućavanje reverzibilnog rada plinovoda u slučajevima poremećaja u opskrbi	REN-Gasodotu S.A.	PT	10 700 750
	SNTGN Transgaz SA	RO	1 560 000
	Baumgarten - Oberkappel Gasleitungs Ges.m.b.H. (BOG)	AT	1 883 500
	OMV Gas GmbH	AT	425 000
	OMV Gas GmbH	AT	1 150 000
	Trans Austria Gasleitung GmbH (TAG)	AT	4 800 000
	Nafta a.s.	SK	2 936 121
	Eustream a.s.	SK	664 500
	RWE Transgas Net s.r.o.	CZ	3 675 000
	FGSZ Zrt.	HU	8 078 500
	Latvijas Gaze i AB Lietuvos Dujos	LV, LT	12 940 000
	Gas System S.A.	PL	14 405 248
	RWE Transgas Net s.r.o.	CZ	2 300 000
	RWE Transgas Net i Gaz-System S.A.	CZ, PL	14 000 000
ukupno			79 518 619

opstanak mnogih malih tvrtki. Inače, kako je najavio, u središtu njegove pozornosti bit će projekt plinovoda Nabucco koji je također na popisu odabranih projekata. Prema njegovim riječima, aktualna financijska potpora je prekretnica u povijesti energetike EU-a.

Projekti predviđeni za financijsku potporu

Projekti koji su predviđeni za financijsku potporu mogu se podijeliti na projekte plinovoda, projekte za omogućavanje reverzibilnog rada plinovoda i projekte za jačanje prekograničnih kapaciteta EES-ova (tablice 1, 2 i 3).

Opis važnijih projekata

Plinovod Interconnection Turkey - Greece - Italy (ITGI, poznat i pod nazivom TAP ili Transjadranski plinovod) omogućit će Italiji i EU-u uvoz prirodnog plina iz kaspiskog područja i Bliskog istoka. Predviđen je transport 8 mlrd. m³ plina godišnje, počevši od 2015. godine. Projekt je zanimljiv i za Hrvatsku jer bi jedan krak tog plinovoda (Jonsko-jadranski plinovod) mogao prolaziti kroz Albaniju, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu te Hrvatsku, koje su glede toga 2008. godine u Zagrebu potpisale Ministarsku deklaraciju.

Tablica 3 Projekti za jačanje prekograničnih kapaciteta elektroenergetskih sustava koji su predviđeni za financijsku potporu EU-a

projekti	tvrtka kojoj se dodjeljuju sredstva	zemlje	maksimalni doprinos EU-a, eura
Estlink-2	Fingrid Oyj, Elering OÜ	FI, EE	100 000 000
povezivanje Švedska - baltičke države i jačanje mreže u baltičkim državama	Affärsverket Svenska Kraftnät, konzorcij Public Institution Central Project Management Agency (CPMA) i AB Lietuvos Energija te Latvenego AS	SE, LT, LV	131 000 000
	Latvenego AS	LV	44 000 000
Halle/Saale - Schweinfurt	Vattenfall Europe Transmission GmbH i Transpower Stromübertragungs GmbH	DE	100 000 000
Wien-Győr	Verbund - Austria Power Grid i MAVIR ZRt.	AT, HU	12 989 800
jačanje veza Portugala i Španjolske	REN - Rede Electrica Nacional S.A.	PT	21,126,213
	REN - Rede Electrica Nacional S.A.	PT	28,873,787
povezivanje Francuska - Španjolska (Baixas - Sta Llogaia)	Red Electrica de España i Réseau de Transport d'Electricité	ES, FR	225 000 000
novi podmorski kabel između Sicilije i kontinentalne Italije (Sorgente - Rizziconi)	Terna S.p.A.	IT	110 000 000
povezivanje Irska - Wales (Meath - Deeside)	Eirgrid	IE	110 000 000
povezivanje Malta - Italija	Enemalta Corporation i Terna S.p.A. - Rete Elettrica Nazionale	MT, IT	20 000 000
ukupno			902 989 800

Baltički plinovod (duljine 260 km i kapaciteta 3 mlrd. m³ godišnje) predviđen je za transport plina iz Norveške u Poljsku preko Danske te općenito povezivanje skandinavskog plinskog sustava i resursa s poljskim sustavom koji je danas usko povezan s ruskim sustavom. Istodobno projektira se i plinovod SKANLED (duljine 853 km) koji polazi od Norveške prema Danskoj i Švedskoj te na koji će se povezati i Baltički plinovod. Konačni kapacitet plinovoda predviđen je na 7 mlrd. m³ godišnje, no postoje planovi i za povećanje na više od 8 mlrd. m³ godišnje. Njegovo puštanje u pogon očekuje se 2013. godine.

Zanimljiv je i projekt terminala za prihvata uklanjanog prirodnog plina, koji planira izgraditi Poljska koja je, potaknuta sporom Rusije i Ukrajine, 2006. godine počela pregovore s raznim investitorima i isporučiteljima opreme za terminale. Tako je u siječnju 2008. godine odabrana kanadska tvrtka SNC Lavalin. Terminal se gradi na Baltičkom moru, blizu grada Świnoujście. U konačnoj fazi kapacitet terminala će biti 7,5 mlrd. m³ godišnje, a dovršenje prve faze (2,5 mlrd. m³ godišnje) očekuje se već 2011. godine. U tijeku su pregovori s alžirskom tvrtkom Sonatrach o isporuci plina (na njezin plin računa i terminal za LNG na otoku Krku!).

Četiri glavnih plinovoda obuhvaćenih Planom za gospodarsku obnovu (SKANLED, Baltički plinovod, GALSI i ITGI) koristit će plin koji ne potječe iz Rusije. Isto vrijedi i za terminal za LNG u Poljskoj. Tih pet projekata omogućit će opskrbu s oko 26 mlrd. m³ godišnje najkasnije do 2014. godine. Pri tome još ostaje nejasna sudbina plinovoda Nabucco.

Iz pregleda projekata vidljivo je da se naglasak stavlja na više povezivanja (interkonekcija) plinskih sustava i na osposobljavanje sustava za reverzibilni rad. Sve to znači tješnije povezivanje članica EU-a u Srednjoj Europi i očito ima istu važnost kao i pristup plinu koji nije iz Rusije. U Srednjoj Europi postoji mnogo nepovezanih mreža pojedinih zemalja pa je gotovo svaka odvojeno tržište, a povezanost (ako postoji) je uobičajeno pod nadzorom Rusije i opskrba ide samo u jednom smjeru. Dakle, oko 80 mil. eura EU daje za više projekata koji će osposobiti reverzibilni rad postojećih plinovoda i tako umanjiti nezgode za vrijeme kratkotrajnih prekida i poremećaja.

Za Hrvatsku može biti zanimljiv projekt povezivanja slovačkog i mađarskog plinskog sustava. U ovom se trenutku razmatra odgovarajuća studija utjecaja na okoliš. Poveznica će imati kapacitet od 5 mlrd. m³ godišnje. Mjerna stanica će biti postavljena u Mađarskoj, a očekuje se dovršenje projekta potkraj 2012. godine. Investicija se procjenjuje na 20,775 mil. eura u kraćoj, odnosno na 28,359 mil. eura u duljoj varijanti.

Projekt povezivanja EES-ova Švedske i baltičkih država (tzv. NORDBALT) olakšat će uključivanje tih zemalja u energetska tržišta EU-a te povećati sigurnost

i stabilnost opskrbe električnom energijom. Riječ je ponajprije o istosmjernom podmorskom prijenosnom sustavu između Švedske i Litve kapaciteta 700 MW i duljine 450 km te zatim o boljem povezivanju među baltičkim državama. U taj sustav je predviđeno i uključivanje vjetroelektrana izgrađenih na moru. Projekt će koštati 552 mil. eura, a bit će u pogonu 2016. godine.

Ključni problem za baltičke države je skorašnje isključivanje NE Ignalina u Litvi, a koja je osiguravala za regiju 1300 MW snage. Latvija i Estonija morat će zbog toga, po svemu sudeći, povećati ovisnost o uvozu električne energije iz Rusije.

Zanimljivo je da je susjedna Mađarska uključena u čak pet projekata. Tri se projekta odnose na prekogranična povezivanja sustava za transport prirodnog plina, jedan (u kojem sudjeluje 14 tvrtki) je vezan za uspostavljanje reverznog (dvosmjernog) rada plinovoda, a peti se odnosi na povezivanje EES-ova Austrije i Mađarske. Za projekt povezivanja mađarske i hrvatske plinske infrastrukture predviđeno je 20 mil. eura, a primatelj te potpore je mađarski operator plinskog prijenosnog sustava FGSZ koja je inače sklopila ugovor hrvatskim operatorom Plinacro. No, zanimljivo je da se na popisu prioriteta projekata ne nalazi povezivanje EES-ova Mađarske i Hrvatske dvostrukim 400 kV dalekovodom Ernestinovo - Pečuh čija je realizacija u tijeku, iako ta veza ima širi značaj za Srednju Europu.

Zaključak

U okviru kratko opisanog Plana za gospodarsku obnovu EU financijski potpomaže mudre investicije i daje kratkoročne poticaje usmjerene na dugoročne ciljeve, kako je to naglasio predsjednik EK-a, José Manuel BARROSO. Europska unija je, očito, naučila lekciju iz nedavne plinske krize i odlučila definirati prioritetne energetske projekte koji će podići razinu sigurnosti opskrbe prirodnim plinom i električnom energijom. Predviđeni projekti neće ukinuti dominaciju Rusije glede plinske mreže Srednje Europe, ali su ipak značajan korak u diversifikaciji pravaca opskrbe i povezivanju postojećih mreža neovisno o njoj.

U paketu energetske prioriteta EU-a, međutim, nema projekata vezanih uz naftovode. Problematika možda nije tako složena kao u slučaju prirodnog plina, no sigurnost opskrbe naftom je također aktualno pitanje. Činjenica je da se, primjerice, u više strateških dokumenata navodi da je transport nafte iz kaspiskog područja od posebne važnosti za EU. Sigurno je da će takvi projekti vrlo brzo biti aktualni i to je velika prilika za Hrvatsku preko koje se može zatvoriti transportni pravac kaspijsko područje - EU, što se uostalom navodi i u raznim dokumentima. Očito je da će i Hrvatska ulaskom u EU biti uključena s raznim projektima u slične aktivnosti poput Plana za gospodarsku obnovu. ■